

CLASICI AI LITERATURII ROMÂNE

LIVIU REBREANU

Ciuleandra
•
Povestiri

CORINT

Redactare: MIHAELA RĂDUCANU
Tehnoredactare computerizată: MIHAELA CIUFU

Designul copertei: DAN MIHALACHE
Ilustrația copertei: ION THEODORESCU-SION, detaliu din *La fântână* (1927)

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin
GRUPULUI EDITORIAL CORINT.
CORINT este marcă înregistrată.

ISBN: 978-606-8723-56-3

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

REBREANU, LIVIU

Ciuleandra / Liviu Rebreanu ;

- București : Corint Books, 2015

ISBN 978-606-8723-56-3

821.135.1-31

CIULEANDRA

„... Și nu știi că tu ești ticălos
și mișel și sărac și orb și gol...”

Apocalipsis III-17

CAPITOLUL I

— Taci!... Taci!... Taci!...

O prăvălise pe sofa și, cu genunchiul drept, îi zdrobea sânii. Degetele și le înfipsese în gâtul ei plin și alb, parc-ar fi vrut să înăbușe un răspuns de care se temea. Îi simțea corpul zvârcolindu-se, întocmai ca sub o îmbrățișare fierbinte, și zvârcolirea îl înfuria mai nătâng.

— Taci!... Taci!...

Repetă același cuvânt, cu același glas horcăit, forăind pe nas rar, prelung. Ochii lui umflați nu vedeau totuși nimic, ca și când s-ar fi coborât peste ei un obositor văl roșu...

Într-un târziu, o atingere molatecă îi cuprinse brațele, numai câteva clipe, și apoi se topi, neputincioasă. El își dădu seama, ca prin vis, că trebuie să fie mâinile ei, încercând să se apere. Și atunci, deodată și foarte deslușit, își auzi propria-i voce, aspră, strâmbă, gâfăită, răbufnind ca dintr-o adâncime de pivniță. Îi trecu fulgerător prin gând „Ce glas!” și, îndată, de parcă și-ar fi recăpătat brusc vederea, zări două globuri albe, sticloase, aproape ieșite din orbite, cu o fină rețea de vinișoare roșii încercuind o pată rotundă albastră-viorie: ochii ei înmărmuriți într-o lucire de spaimă resemnată... Privirea îl ustura ca o muștrare nesuferită:

— Ta... a...

Vruse să strige, dar acum sunetele i se sfărâmau în cerul gurii, hârâitoare și uscate, iar globurile albe în aceeași vreme se măreau

mereu și se împreunau într-un disc cenușiu, care apoi începea să se învâртеască amețitor împrejurul petei albastre nemișcate. Un simțământ greu de leșin îi înmuie brațele. I se părea că are să se prăbușească și căuta disperat un sprijin...

Ca trezit dintr-un coșmar, sări trei pași înapoi. Degetele îi rămaseră rășchirate și țepene. Se uită împrejur năucit. Făcea eforturi să se orienteze. Razele becurilor, gălbui și filtrate, îl dureau, ca și când ar fi intrat repede, după un întuneric mare, într-o lumină orbitoare. Toate lucrurile i se înfățișau cu reliefuri neobișnuite. Lângă sofa, blana de urs alb se zbârlise, iar capul cu ochii morți, de sticlă, îl privea căscând gura către el, amenințător. În cămin două buturuge mocneau în flăcări galbene ce se răsuceau și se întindeau mânioase ca niște limbi de balaur. Între cele două ferestre dinspre stradă, consola, cu oglinda până-n tavan, încărcată de pufuri, borcane, sticlute și alte obiecte, din arsenalul de întreținere a frumuseții feminine, părea o ființă vie încremenită de rușine.

Ajunsesse lângă ușa dormitorului, potrivindu-și manșetele și mânecile boțite, dar uitându-se mereu uluit la sofaua pe care ea zăcea neclintită, cu capul spre dânsul, încât îi vedea numai creștetul puțin aplecat în dreapta, pieptul decoltat și rochia mototolită. Milioane de gânduri îi plouau în minte și se ciocneau în zgomote surde. Când, după un răstimp, i se mai potoli inima, observă că singurul zgomot în lume îl făcea respirația lui ostenită; încolo, o tăcere blândă, moleșitoare; chiar focul din cămin ardea acum atât de lin, parc-ar fi fost un foc imaterial. Numai căldura era sugrumătoare. Sudorile îi curgeau pe obraji ca lacrimile. Și, totuși, mai rău îl supăra tăcerea, încât, ca s-o alunge, rosti:

— Madeleine!

Căutase să fie dulce și se spăimântă de glasul care parcă era al unui străin dușmănos. Își aminti că tot astfel îl mirase același glas adineaori când... Și deodată se simți copleșit de o rușine mare, parcă s-ar fi pomenit gol în mijlocul unei mulțimi batjocoritoare. Își dădea

seama că, deși avea ochii ațintiți asupra sofalei, sufletul lui nu voia să vadă nimic, de frică să nu trebuiască a înțelege prea curând.

— Madeleine! murmură apoi din nou, cu umilință, ca și când ar fi încercat să ispășească o faptă printr-un cuvânt.

Câteva clipe, avu simultan toate certitudinile: că trăiește și că e moartă, că a ucis-o și că n-a ucis-o, că nu s-a întâmplat nimic și că s-a sfârșit tot... În aceleași clipe, însă, își mai reamintea cum, pe când se năpustise asupra ei, îi stăruise în creieri, ca o poruncă, gândul că trebuie s-o omoare și că totuși n-are să moară...

Deodată, într-un fior de spaimă, zări, drept în față, un tânăr cu părul negru, puțin vâlvoit, cu figura rasă, fină, ovală și răvășită, cu plastronul frământat și o aripă a gulerului ridicată până la ureche, ca la eroii aristocratici din filmele americane, după o încăiere de box cu rivalul burghez... Tresări când își recunosc chipul în oglindă.

„Bietul Puiu Faranga!” făcu dânsul, schițând un surâs trist, pe care cel din oglindă i-l întoarse prompt.

Surâsul însă îi îngheță brusc pe față ca o mască. În oglindă, de pe sofa, cu capul plecat ușor într-o parte, Madeleine îl privea cu ochii foarte mari și albi și cu o figură parcă disprețuitoare. Bui-măcit, porni spre ea, dar un zgomot îi reteză mișcarea. Brațul Madeleinei, alb și rotund, alunecase în jos, oprindu-se pe gâtul ursului, de parc-ar fi vrut să-l alinte.

Acum, Puiu Faranga avu fulgerător revelația realității. Ochii ei păreau vii, brațul ei se lăsase într-o mișcare vie, și tocmai acestea îi spusese mai limpede că nu mai e nicio speranță. Spaima că a stins o viață omenească i se răsuca în suflet ca un pumnal. Nu mai știa ce să facă, și neștiința aceasta îl umplea de groază, iar liniștea dimprejur îl sugruma. Întoarse deodată spatele cu o sforțare cruntă, ca și când și-ar fi smuls picioarele dintr-o țintuire, și porni afară pe ușa deschisă a dormitorului. În șira spinării, o mână urmăritoare îl trăgea înapoi...

CAPITOLUL II

Avea pașii șovăitori și clătinați ca un om beat. Trecu prin odaia de dormit, în care ardea un singur bec albastru, ochi pânditori, apoi printr-un salonaș întunecos, ieși în hol, unde era o lumină supărător de vie, și se repezi la o ușă închisă în fața căreia se opri, de parcă i s-ar fi sleit puterile. Pe urmă, totuși, se pomeni înlăuntru, zvârlit ca de un vânt năprasnic, bâiguind:

— Tată!... Tată!...

Bătrânul Policarp Faranga se ridică speriat de după birou. Văzând pe fiul său, îl apostrofă puțin nervos:

— *Tu es fou?*¹

Când auzi glasul tatălui, Puiu se simți mai zdrobit. Groaza i se risipi și făcu loc unei disperări amețitoare. Se apropie de birou și se prăbuși istovit în fotoliul larg de piele. Bătrânul, în picioare, îl examina ceremonios și jignit pentru necuviința lui de-a se fi rostogolit pe scaun, înainte să-l fi poftit. Era și el în frac, cu pieptul plin de decorații, peste care se așternea barba-i maiestuoasă, argintie și deosebit de îngrijită. Îi plăcea să apară mereu serios și măsurat, nu numai în lume, dar chiar față de sine însuși. Înalt, robust, își purta cei șazeci și trei de ani cu o demnitate aproape trufașă, inspirând în jurul său un respect spontan... Fiindcă Puiu tăcea, își calcă pe inimă în cele din urmă și-l întrebă:

¹ „Ești nebun?” (fr. în original) (aici și în continuare, toate notele aparțin redacției).

— *Mais parle donc, voyons, parle! Qu'est-ce que tu as?*¹

Tânărul întoarse spre dânsul niște ochi stinși, rătăcitori. Se gândea cum să-i spună ce s-a întâmplat și nu găsea cuvintele potrivite. Izbucni fără șir:

— Tată... am făcut... nu știu... a murit Madeleine... Faranga, de parc-ar fi primit o săgeată în inimă, se cutremură:

— Ce-ai zis?... Madeleine? Tu?... Imposibil!...

Încercă să citească adevărul în ochii lui, dar Puiu își plecase iar capul. Un răstimp, bătrânul mai stătu, frământând în minte serii de întrebări, sprijinit cu amândouă mâinile de dunga mesei, înțepat ca un judecător fără experiență în fața unui acuzat misterios. În sfârșit, ocoli biroul, veni lângă Puiu și-l apucă de umăr:

— Unde este...?

Nu termină întrebarea și nici răspunsul nu-l așteptă decât o secundă. Ca și când mișcarea împrejurul biroului i-ar fi schimbat merul gândurilor, porni îndată spre ieșire, lăsând ușa larg deschisă...

Puiu căzuse într-o toropeală cenușie, neclintit, parcă habar n-ar fi avut pentru ce se află aici. Gândurile îi erau acum un haos apăsător, în care nimic nu izbutea să se închege într-o formă lămurită. Pe sub șuvoiul crâmpelilor de gânduri însă, sufletul lui înțelegea clar că tatăl său s-a dus acolo, să vadă și să se convingă dacă e adevărat că Madeleine... Astfel auzi foarte bine pașii rari, apăsați ai bătrânului și simți că ușa a rămas deschisă. Pe urmă deosebi glasul tantei² Matilda, cu respirația grea și grăbită de urcarea scării, scuzându-se că a întârziat nu din vina ei, ci a șoferului care, tocmai când să plece, a găsit ceva de reparat la automobil... În sufletul lui Puiu răsări pe loc confirmarea; da, numai ea e vinovată căci, dacă ea venea la timp, nu s-ar fi întâmplat nimic... Bătrânul răspunse ceva Matildei. Puiu nu prinse înțelesul cuvintelor, dar

¹ „Dar vorbește odată, hai, vorbește! Ce ai?” (fr. în original).

² Calc după francezul *tante*, „mătușă”.

auzi îndată pe tante Matilda scâncindu-se, cu întrebări scurte, insistente, alergând după Faranga... Glasurile și pașii lor se pierdură pe coridor sub cotropirea unui plâns ascuțit, prelung și săcâitor, al jupânesei care, desigur, întorcându-se în budoar, a aflat pe stăpână-sa rece și a venit să dea alarma. Urmă o tăcere și apoi niște fâșâituri de pași sfoși. Puiu simțea că trebuie să fie feciorul, care arde de curiozitate. Peste câteva momente îl auzi, în ușă, zicând candid:

— M-ați sunat dumneavoastră, conașule?

Îi făcu semn cu mâna să plece. Feciorul închise ușa, fără zgomot, ca la o cameră de bolnav.

Pe urmă tăcerea se înțeleni grea, înăbușitoare. Biroul vast se împăienjenea într-un somn afund. Puiu, încremenit, nici nu mai cuteza să încerce vreo mișcare. Doar gândul că bătrânul nu se mai întoarce îl ustura din ce în ce mai dureros. De la dânsul aștepta acum mântuirea. El însuși nu se simțea capabil nici măcar să cugete. De altfel, întotdeauna, și mai ales în ceasurile grele, bătrânul singur lua hotărârile trebuincioase.

Ceea ce îl îngrozea acum era că vremea trecea atât de încet. I se părea că s-au scurs ore întregi de când a ieșit bătrânul. Licăriri de speranță îi înfloreau în inimă: dacă nu vine, înseamnă că poate Madeleine totuși n-a murit... Speranța însă îl întrista pentru că o simțea deșartă și nu făcea decât să-i reamintească mereu întâmplarea pe care el se silea să o șteargă din minte.

În sfârșit, nu mai putu îndura tăcerea. Se sculă. Voia să plece, oriunde, dar să nu mai fie singur. Chiar atunci apărură în ușă tatăl său, urmat de tante Matilda. Puiu înțepeni lângă birou, cu ochii nerăbdători spre bătrânul care trecu fără să-l privească. În schimb, Matilda, plânsă și amărâtă, se repezi la dânsul și-l îmbrățișă ocrotitor:

— *Ah, quel terrible malheur, pauvre petit Puiu!*¹

¹ „Ah, ce nenorocire teribilă, Puiuule, sărăcuțul de tine!” (fr. în original).

Matilda era soră cu mama lui Puiu. Rămasă văduvă foarte tânără, și fără copii, își împărțise toată inima ei între operele de binefacere și nepoțelul Puiu, mai cu seamă că sărmanelul avusese nenorocirea să piardă pe maică-sa micuț de tot. Împlinea acum vreo cincizeci de ani, era înaltă, uscățivă și nobilă, se înduioșa ușor și vorbea multe și nevrute.

Auzind-o, Faranga îi zise supărat:

— Aide, Tilda, ajunge! Să lăsăm lamentările!... Tu du-te mai bine dincolo, că aici noi avem de lucru!

— *Mais si, mais si,*¹ murmură Matilda ștergându-și ochii. *Pauvre Madeleine!*... *Oh, la pauvrete!*² Ce catastrofă!... Iaca, plec!... Puiuie scump, fii tare! Durerile și nenorocirile pentru oameni sunt lăsate de Dumnezeu!... Nu-ți pierde cumpătul și nu dispera, *pauvre petit*³ Puișor!...

Îl îmbrățișă iar și-l sărută, plângând, pe amândoi obrazii. Porni. Din ușă, mai zise bătrânului:

— Fii și tu calm, Poly, te implor!... Și dacă aveți nevoie de mine, să mă chemați negreșit!...

¹ „Dar desigur, desigur” (fr. în original).

² „Biata Madeleine!... Oh, sărăcuța!” (fr. în original).

³ „Sărăcuțele” (fr. în original).